

Седми регионален форум за транзициска правда

Работна група IV: *Јавно заговарање на Иницијатива за РЕКОМ*

17 Октомври 2010 година
Загреб, Хрватска

Воведничари и модератори беа Лазар Стојановиќ (Форум за хуманитарно право, Белград, Србија), Динко Грухојниќ (Независно друштво на новинарите од Војводина, Нови Сад, Србија) и Гордана Босанац (Центар за мировни студии, Загреб, Хрватска). Во работната група присуствуваа 40 судии/судијки и два набљудувачи: Јохан Сисон (Swisspeace, Швајцарија) и Адмир Дуран (Impunity Watch, Србија).

Преглед на предлозите, препораките и мислењата на судиите/ судијките:

Треба да се запознаат граѓаните со идејата за Иницијативата за РЕКОМ.

Како што рече господинот Лазар, во еден миг рековте дека не е важно граѓаните и граѓанките да знаат толку, дека конкретните целни групи се важни. Јас со тоа не би се согласил бидејќи можеме да дојдеме во ситуација оваа наша приказна да се случи, значи да се воспостави комисијата и да го издаде финалниот извештај, но да го нема ефектот кој што сакаме ние да го постигнеме со цела оваа приказна и со целиот напор. (Милан Чакиќ, Одбор за граѓански иницијативи, Ниш, Србија, Седми регионален форум за транзициска правда, Загреб, Хрватска, 17 Октомври 2010 година).

Мислам дека е потребно однапред добро да се осмисли и да се образложи зошто се потребни милион потписи. Кое е значењето на тоа собирање за секој што ќе собира потписи и кој што ќе биде изложен на чести различни понижувања и многу демотивирачки моменти, во секој момент да си знае зошто тоа го работи, бидејќи единствено на тој начин може да комуницира со другите.

(Марина Шкрабало, Центар за мировни студии, Загреб, Хрватска, Седми регионален форум за транзициска правда, Загреб, Хрватска, 17 Октомври 2010 година).

Мислам дека треба да се искористи оваа кампања, да ги припремиме активистите и фокусот да не биде само во обезбедување на симболична поддршка од милион потписи, туку да добиеме најмалку милион пристапници кои што ќе ја пренесуваат на другите идејата за која заговараме. (Златко Вујовиќ, СЕМИ, Подгорица, Црна Гора, Седми регионален форум за транзициска правда, Загреб, Хрватска, 17 Октомври 2010 година).

Треба да се разликува кампањата кон јавноста и кампањата кон носителите на одлуките. Кампањата треба да биде агресивна. во кампањата треба да се обрне внимание на стратешкото планирање, бидејќи тоа ќе се спроведува во седум држави.

*Во јавното заговарање се обраќаме на носителите на одлуките, односно на политичарите, и кога зборуваме и во тие прилики, тие повторно **различно се формулираат кога пристапуваме кон политиката, а поинаку кога пристапуваме кон јавноста.*** (Марко Величковиќ, Центар за развој на цивилните ресурси, Ниш, Србија, Седми регионален форум за транзициска правда, Загреб, Хрватска, 17 Октомври 2010 година).

*Што се однесува до кампањата (...) Требаеше да биде агресивна, ја ставам сега таа сугестија. Доста агресивна и тоа не во смисла на тоа да излеземе со пушки на улица и да ги тераме луѓето да потпишат, туку напротив – агресивна **во пристапот на јавните сервиси и во содржината** без повредување на никакви чувства на жртвите, семејствата на жртвите и сите останати граѓани и граѓанки. Друго, како што се приближував јас за говор, така колегите се повеќе ги спомнуваа младите. **Мислам дека во самата иницијатива младите, особено средношколците премногу се испуштени од видокругот.*** (Томислав Дујмовиќ, Центар за мировни студии, Загреб, Хрватска, Седми регионален форум за транзициска правда, Загреб, Хрватска, 17 Октомври 2010 година).

*Размислувајќи за сите овие предлози што би требало да се направи, мене ми падна на ум дека ние треба, со оглед на мојот личен став дека интер-етничките односи се во доста голем проблем, дури шокантен, **кампањата на РЕКОМ да ја направиме шокантна.** Можеби како оној потег како во Хрватска, не знам за друга земја, се работеше за промоција на сигурноста во сообраќајот каде што сите покажувавме шокантни слики, шокантни последици што ќе им се случат на луѓе ако не се придржуваат на сообраќајните правила (...) Тогаш ми падна на ум дека во спотот за промовирање на РЕКОМ можеби некој четник би требало да ги повика Хрватите да се соочат со минатото, па потоа цела јавност во Хрватска да ни реагира, да се кренат здруженијата, па ние тогаш да објаснуваме што е РЕКОМ.* (Срѓан Антиќ, Nansen Dijalog centar, Осјек, Хрватска, Седми регионален форум за транзициска правда, Загреб, Хрватска, 17 Октомври 2010 година).

***Нашата организација, на Меѓународниот ден за исчезнати лица, 30 Август, организира симболична акција, така што постави 400 пара чевли на главниот плоштад во Приштина и тогаш имаше многу луѓе кои застануваа, и сакаа да потпишат петиција поради знакот кој го видоа.** Тоа беше толку осетливо, емотивно, што не беше потребно да се побара од тие луѓе да застанат и да зборуваат со нас, тоа тие самите го правеа. (...) Тоа би требало да биде еден од начините кој што треба да се земе предвид кога ќе ја работиме кампањата за собирање потписи и како нешто што би можело да се вклучи во медиумската кампања која што ќе ја работиме.* (Раба Гјоши, Младинска иницијатива за човекови права на Косово, Приштина, Косово, Седми регионален форум за транзициска правда, Загреб, Хрватска, 17 Октомври 2010 година).

*Она на што се заборава е дека **ние овде имаме седум различни пазари.** Седум различни пазари кои што можеме да ги сегментираме, како што велат оние во комерција, на x и y целни групи. На тоа не се обрнува внимание, но тоа произлегува од сите говори овде. Овој*

*од Осјек ќе рече едно. Словенија друго, Косово трето и на тоа треба да се обрне внимание. Затоа мислам дека следниве два чекори **треба да се обрне внимание на стратешкото планирање на оваа кампања.*** (Тин Нуик, Risol Media, Загреб, Хрватска, Седми регионален форум за транзициска правда, Загреб, Хрватска, 17 Октомври 2010 година).

Важна целна група се младите.

Во факултетите е доста едноставно да се влезе, затоа ги предлагам факултетите, а исто така се согласувам со тоа дека кампањата би можела да биде, не би рекла агресивна, туку провокативна. Да провоцира реакција. (Младена Тадеј, Документа, Загреб, Хрватска, Седми регионален форум за транзициска правда, Загреб, Хрватска, 17 Октомври 2010 година).

Ми се чини дека можеби во првата фаза на лобирање конкретно доста корисно би било да се пристапи кон политичарите кои се генерациски помлади, кои можеби уште немаат одредено влијание во јавноста, но се влијателни и стекнале одреден углед во своите партии и можат на главните носители на политичката моќ да им пристапат на начин на кој што ние можеби не можеме. (Младена Тадеј, Документа, Загреб, Хрватска, Седми регионален форум за транзициска правда, Загреб, Хрватска, 17 Октомври 2010 година).

(...) мислам дека е неопходно приказната за воените злосторства да се спакува, да се претстави на младите луѓе низ елементите на популарната култура. (Данило Маруновиќ, режисер, Подгорица, Црна Гора, Седми регионален форум за транзициска правда, Загреб, Хрватска, 17 Октомври 2010 година).

*Да се направат два спота. Еден спот кој ќе биде насочен кон младите. Младите денес не сакаат да слушаат за злосторствата. Војната заврши пред 15 години и не може да ги тераме тоа да го гледаат. Тие имаат други ставови и други погледи, а тие се најважна и најголема целна популација која што ќе го движи РЕКОМ (...) Она што сакам е да предложам, а што е доста евтино и можно да се направи, **фестивал на краток филм кој ќе го покрива РЕКОМ.** Тоа не чини ништо за РЕКОМ. Тоа луѓето ќе го прават сами. Дајте им услови, дајте им цел, тие тоа ќе го направат. Потоа **изложба на слики** од уметници која ќе се одржи на цело ова подрачје.* (Радомир Јагодиќ, НВО *Izbjeglica*, Рудо, БиХ, Седми регионален форум за транзициска правда, Загреб, Хрватска, 17 Октомври 2010 година).

(...) ние мора да имаме предвид дека како приоритетна задача пред нас се појавува една млада, потполно изгубена, необразована, ненадахната, немотивирана публика. Тие се мнозинство. Мнозинство се младите кои не знаат ништо, кои не читаат весници, кои немаат никаква визија, кои заборавиле сè за тоа што се случи во Вуковар. (Драго Пилсел, слободен новинар, Загреб, Хрватска, Седми регионален форум за транзициска правда, Загреб, Хрватска, 17 Октомври 2010 година).

Треба да се направи истражување за јавното мислење за РЕКОМ.

(...) истражувањето за јавното мислење може да биде многу значајно. Може да биде силен механизам на притисок бидејќи вие во таквото истражување можете да барате одговор на она прашање кое може да генерира резултат кој е за вас доста поволен и тоа да го прикажете како вест која што може да биде позначајна отколку да соберете илјада потписи. Значи, ако вие во секоја екс –југословенска држава добиете 40% луѓе кои ќе кажат дека е потребно да се именува секоја жртва, секое злосторство, не е битно дали тоа ќе биде комисија, вие ќе створите атмосфера која што политичарите ќе ја препознаат како притисок од јавноста. (Марко Величковиќ, Центар за развој на цивилните ресурси, Ниш, Србија, Седми регионален форум за транзициска правда, Загреб, Хрватска, 17 Октомври 2010 година).

Во голема мера би ја поддржала идејата за спроведување на истражување [на јавното мислење], мислам дека тоа е доста важно. Најпрво од аспект на тоа како се перципира Коалицијата за РЕКОМ во целиот регион, и не мислам дека се тоа многу скапи истражувања и дека може да се најде општествено одговорна издавачка куќа која би го направила тоа за малку пари. А друго, да ги искористиме овие податоци кои се добиени во истражувањето во Хрватска за потребата од соочување со минатото, би било доста добро тоа да се направи и во останатите земји затоа што тој податок може да се користи како аргумент во преговорите со оние кои се носители на одлуките. Бидејќи ако вие кажете дека 70% од населението во Хрватска сака да се соочи со минатото и да добие исти такви податоци за останатите земји во регионот, тогаш навистина в рака ќе имаме цврст аргумент во преговорите со оние кои донесуваат одлуки. (Борка Рудиќ, БХ Новинари, Сараево, БиХ, Седми регионален форум за транзициска правда, Загреб, Хрватска, 17 Октомври 2010 година).

Ние [Мисијата OEBS во Србија] планираме да работиме такво истражување [јавно мислење за прашањата за транзициската правда] одново во идниот период. Неколку невладини организации, нивните претставници се дури и овде на форумот, планираат во најскоро време да направат слично истражување. Значи, она што треба да се направи, што би бил мој предлог, е да се поврзат тие работи. (Јелена Стеванчевиќ, Мисија OEBS во Србија, Белград, Србија, Седми регионален форум за транзициска правда, Загреб, Хрватска, 17 Октомври 2010 година).

Кампањата за РЕКОМ најмногу треба да се промовира на телевизија.

(...) се плашам дека интернетот сè уште не е толку користен во најшироката популација. Значи, ако ги изземеме главите градови и одредени возрасти, тоа е уште бледо и тивко, така што во секој случај би сакала телевизијата да биде сè уште еден од поважните начини за промоција. (Наташа Говедарица, Heartefact Fund, Белград, Србија, Седми регионален форум за транзициска правда, Загреб, Хрватска, 17 Октомври 2010 година).

Ако сакаме кампања која ќе има видливост мораме да направиме подобар спот, квалитетен спот, појасен спот и мораме да одиме на јавните телевизии (...) со граѓаните треба да работиме, затоа ни требаат милион потписи. Јас длабоко сум убедена дека ниедна телевизиска кампања ниту билборд, ниту џинглови, ниту интернет, ни фејсбук, ни твитер, ниту сите медиумски простори кои ги имаме на располагање во пи-арска строга смисла (...) немаат никаква смисла во кампањата за човекови права без граѓаните и без тоа да ги добиеме граѓаните на своја страна. (Сузана Кунац, В.а.В.е, Загреб, Хрватска, Седми регионален форум за транзициска правда, Загреб, Хрватска, 17 Октомври 2010 година).

(...) силно ја поддржувам оваа идеја за јавните сервиси, затоа што истражувањата од Босна и Херцеговина ни кажуваат дека мнозинството луѓе, дури и 90% од луѓето во некои средини ја користат јавната телевизија како единствен извор на информација (...) Зошто уште мислам дека се важни јавните емитери? Поради тоа што за жал нашите политичари се силно поврзани за јавните емитери. Уредниците ги сакаат нашите политичари и обратно, така што и тоа е симбиоза која што може да се искористи за посилено влијание на јавноста. (Борка Радиќ, БХ Новинари, Сараево, БиХ, Седми регионален форум за транзициска правда, Загреб, Хрватска, 17 Октомври 2010 година).

(...) нешто што би било доста важно и што би придонело отворена расправа кај населението, е подготовка на документарец кој ќе даде повеќе информации за кампањата, повеќе податоци за тоа, и тој документарец би можел да им објасни на луѓето кои не биле дел од консултациите што всушност работи Иницијативата и што сака да постигни. Земајќи ги предвид спотовите кои се емитувани на телевизија и на различни медиуми и кои пренесуваа доста кратки пораки кои не беа најјасни и не беа добро сфатени во јавноста, поради тоа, сметаме дека треба да подготвиме документарец и да дадеме доволно простор на тој документарец кој што ќе биде прикажан повеќе пати преку локалните и националните телевизии. (Раба Гјоши, Младинска иницијатива за човекови права на Косово, Приштина, Косово, Седми регионален форум за транзициска правда, Загреб, Хрватска, 17 Октомври 2010 година).